

Egipatska regija

Perović, Sanja

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:455823>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-21**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
ODJEL ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE

SANJA PEROVIĆ

EGIPATSKA RELIGIJA

Završni rad

Pula, 2016.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
ODJEL ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE

SANJA PEROVIĆ

EGIPATSKA RELIGIJA

Završni rad

JMBAG: 0303005442, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski sveučilišni studij Kultura i turizam

Predmet: Povijest civilizacija

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Povijest

Znanstvena grana: Stara povijest

Mentor: prof. dr. sc. Klara Buršić - Matijašić

Pula, rujan 2016. godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika Kulture i turizma ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Egipatska religija koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

_____

1. UVOD.....	1
2. VJERA I RELIGIJA DREVNOG EGIPTA	2
2.1 Egipatska božanstva	3
2.2 Kult.....	4
2.3 Grobnice – vječna počivališta Egipćana	5
2.4 Religijski prikazi u grobnicama	5
2.5 Tutankamonova grobnica.....	6
3. RELIGIJSKI OBREDI	8
3.1 Magija i čini	9
3.2 Ankh.....	10
4. VJEROVANJE U ZAGROBNI ŽIVOT	12
4.1 Priprema za zagrobni život.....	13
4.2 Knjiga mrtvih	15
5. MITOLOGIJA	17
5.1 Mit o postanku svijeta.....	17
5.2 Mit o Ozirisu	18
6. REFORMA AMENOFISA IV. / EKNATONA.....	20
6.1 Amenofis IV ili Eknaton	21
6.2 Grad Amarna.....	22
6.3 Eknatonov kraj	23
7. EGIPATSKA RELIGIJA DO DANAS.....	25
8. ZAKLJUČAK	26
9. POPIS LITERATURE	27
10. POPIS ILUSTRACIJA.....	29
11. SAŽETAK.....	31
12. SUMMARY.....	32

1. UVOD

Tema ovog rada je religija drevnog Egipta, koja je u najmanju ruku bila neobična. Predstavljala je kompleksan sustav vjerovanja u mnogobrojna božanstva i obrednih rituala koja su sačinjavala svakodnevicu Egipćana.

U prvom dijelu daje se uvid u vjeru i religiju, pojašnjeno je zašto su vjerovali u toliko bogova, te koja je njihova svrha.

Objašnjen je pojam kulta i što je kult predstavljao Egipćanima. Egipćani su imali grobnice u kojima su pokapali svoje pokojnike, no to nisu bile obične grobnice poput onih, već građevine sa oslikanom unutrašnjosti. Spomenuta je najpoznatija grobnica, Tutankamonova.

Drugi dio pojašnjava religijske obrede koji su se sastojali od izgovaranja raznih čini i magija.

U trećem dijelu opisuje se vjerovanje u zagrobni život. Naime, Egipćani su vjerovali da sa smrću tek počinje njihovo putovanje ka vječnom životu, a popis svih postupaka i magija sadrži Knjiga mrtvih koju su koristili pri svakom pogrebu, a također se nalazila i u grobnicama.

Mitologija je objašnjena u petom dijelu. Dva najvažnija mita su onaj o postanku svijeta i mit o Ozirisu, te što su oni značili za Egipćane.

Šesti dio bavi se jednom od najvećih vjerskih reformi u povijesti Egipta, reforma Amenofisa IV. Amenofis IV bio je faraon koji je promijenio svoje ime u Eknaton i započeo vladavinu u kojoj je odredio da je jedini i glavni bog Aton, te naredio rušenje svih ostalih bogova. Preselio se u grad koji je dao izgraditi, Amarnu, u kojoj je i okončao svoj život. S Eknatovom smrću, završila je i njegova reforma.

Zadnji dio rada daje nam uvid u religiju Egipta danas. Od drevne egipatske religije ostali su tek poneki hramovi i grobnice koje nam daju uvid i u svakodnevni život Egipćana.

2. VJERA I RELIGIJA DREVNOG EGIPTA

Vjera je u drevnom Egiptu bila veoma složena. U potpunosti je vladao politeizam, odnosno mnogoboštvo. Vremenom i generacijama što su nadolazile, nadograđivao se sustav vjerovanja. Određena su božanstva već od nastanka Egipta dobila na velikoj važnosti, dok su druga božanstva tu važnost stjecala vremenom ili određenim važnim povijesnim, najčešće političkim događajem.

Svaki je grad imao svog boga kojemu su se obraćali stanovnici toga grada ili dijela Egipta u kojemu je to božanstvo bilo prihvaćeno. U središtu religije bilo je sunčano božanstvo (Ra), uz koje je postojalo još niz drugih božanstava (Horus, Set, Oziris, Izida, Ptah i dr.), razvijalo se vjerovanje u zagrobni život.¹

Sve te bogove izmislio je čovjek kao objašnjenje prirodnih sila i pojava. Naime, tada se nije vjerovalo u moć prirode, te da su određene pojave poput kiše, gromova ili vjetra djelo same prirode. Smatrali su da su za to odgovorna određena bića, to jest razni bogovi. Bogovi su počeli poprimati ljudska tijela i glave raznih životinja i obrnuto. Tako su primjerice zamišljali da nebom leti ogromni sokol, čije je jedno oko sunce, a drugo mjesec. To je prikaz boga Horusa. Vjerovali su da kad se Horusu oči zatvore daju svjetlost i raspršuju tamu, a kad mu se oči otvore, obuhvaćaju cijeli svemir.²

Na takvim i sličnim mitovima počiva religija Egipta.

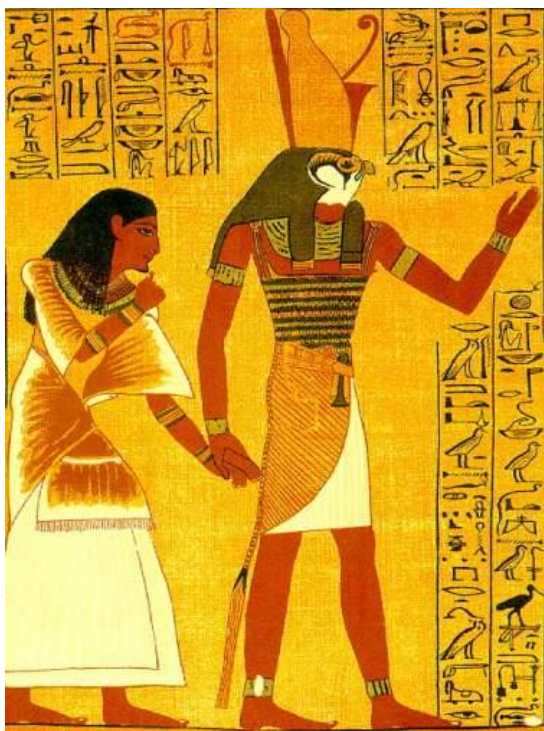
Religija je bila dio svakodnevice, od nje gotovo neodvojiva. Bez božanstava nije se moglo gotovo ništa. U svakoj sferi života bili su prisutni bogovi : društvenoj, političkoj, ekonomskoj. Stoga ne čudi tolika orijentiranost ka religiji, podizanje hramova u čast raznih bogova te mnoštvo različitih kultova i rituala koje su provodili.

---

¹ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=17157>

² Ibid

Slika 1: Prikaz boga Horusa

2.1 Egipatska božanstva

Bogovi su u drevnom Egiptu bili prikazani kao neobična bića, tijela koje je bilo spoj životinje i čovjeka. Tome svjedoče i prikazi u hramovima i grobnicama. Te su ilustracije jedini dokaz koji imamo o njihovim vjerovanjima budući da ne postoje proučavanja egipatske teologije koju su napisali oni sami.³

Bogovi su predstavljali moćne prirodne sile, a egipatsko je blagostanje ovisilo o svakodnevnom pojavljivanju sunca. Takve su prirodne sile bile smatrane bogovima kojima je trebalo udovoljavati, prinositi im žrtve te se prema njima odnositi sa štovanjem. Najčešće su ih prikazivali kao životinje, pa je tako primjerice jastreb koji leti zrakom bio simbol sunca, a kobra koja se krije u žitu, simbol božice žetve. Ne zna se točan kriterij odabira određenog boga i njegove simbolike, no čini se da su im se takve uloge dodijelile vrlo rano u povijesti.⁴

---

³ *Religije svijeta, Enciklopedijski priručnik*, Kršćanska sadašnjost i Grafički zavod, Zagreb, 1987., str. 75.

⁴ *Ibid*

Bogovi su često bili povezani s određenim gradovima ili područjima u Egiptu. Tako je primjerice bog Amon bio glavni bog grada Tebe. No, iako je svako područje imalo nekog svog određenog glavnog boga, egipćani su bili slobodni moliti se i ostalim bogovima, koji možda nisu nužno vezani uz njihovo mjesto.⁵

Kralja ili faraona su također smatrali bogom, no to je bio samo ograničeni pojam božanstva, jer je on bio običan smrtnik. Stoga je kralj djelovao kao posrednik između bogova i naroda.⁶

Kao što je već nekoliko puta spomenuto, bogovi su bili vrlo važni u kulturi i životu Egipta. No, jesu li svi bogovi bili jednako važni? Teško je na to odgovoriti sa sigurnošću, no ono što se može reći jest to da su neki bogovi bili više spominjani i štovani, pa samim time i ostali zapamćeniji u povijesti.

2.2 Kult

Kult (lat. *cultus*: njegovanje; štovanje, poštovanje), štovanje božanstva; kao javni organizirani izraz religioznosti postojao je već u najprimitivnijim prapovijesnim kulturama; u različitim narodima poprimio je diferencirane oblike. Glavne sastavnice kulta obično su žrtve koje se prinose transcendentnomu Bogu, vrhovnomu biću, bogu-stvoritelju, demonima, diviniziranim prirodnim silama (suncu, mjesecu, vatri, moru, vjetrovima) te diviniziranim biljkama i životinjama (totemizam) i idolima (fetišizam). U kulturnom slavlju čovjek susreće prisutnost božanskog, njegovu objavu i svoju mogućnost da mu se približi.⁷

Egipćani su vjerovali da umrli živi u kipu koji mu je sličan, ali je truplo i kip trebalo oživjeti pomoću magičnih formula koje su svećenici nad njima izricali.⁸

Kult je u ono vrijeme označavao ritual. Možemo ga definirati kao pojam koji se koristio za tumačenje interakcije naroda sa bogovima.

---

⁵ ibid

⁶ ibid

⁷ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=34544>

⁸ *Religije svijeta, Enciklopedijski priručnik*, Kršćanska sadašnjost i Grafički zavod, Zagreb, 1987., str. 75.

Egipatski su rituali bili strogo propisani, te nisu dopuštali pojedinačnu slobodu provođenja. Molitvom su zapravo komunicirali sa svijetom u kojem su bogovi boravili. Zanimljivo je spomenuti kako Egipćani nisu koristili termin vjerovati u boga, već su koristili termin poznavati boga. Kult mrtvih obavljali su svećenici u hramovima bogova. To je bio način komuniciranja s mrtvima, običaj u kojem se izgovaralo ime umrlog i žrtvene darove koji su mu se prinosili isključivo prilikom pogreba. U grobnice su se polagali žrtveni stolovi gdje su se ti isti darovi ugravirali i slikovno prikazivali. Vjerovalo se da će, izgovaranjem molitve i navođenjem darova što se prinose, duša u zagrobnom životu moći u svemu tome uživati.⁹

2.3 Grobnice – vječna počivališta Egipćana

U najranije doba, Egipćani su svoje mrtve zakapali u jamama u pijesku. Nešto kasnije u povijesti, htjeli su ih zaštititi od divljih zvijeri koje su vrebale, pa su ih počeli mumificirati, odnosno konzervirati im tijela.¹⁰ Taj će postupak biti detaljnije obrađen u ovom radu.

Tako konzervirana tijela polagali su u sarkofage, pa potom u grobnice.

Prve grobnice, mastabe bile su obložene opekom i ravnog krova. Tek se nešto kasnije počinju graditi piramide, grobnice za kraljeve i kraljice. Niži slojevi društva pokapali su se tijela mumificirana i položena u jamama u pijesku na grobljima u blizini naselja.¹¹

2.4 Religijski prikazi u grobnicama

Velik dio onoga što znamo o umjetnosti i životu u starom Egiptu sačuvano je u grobnicama koje su pripremljene za zaštitu mrtvih. Egipćani su vjerovali da je zagrobni život morao biti predviđen u svakom detalju, a kao rezultat toga grobnice su

---

⁹ Uranić I. : *Stari Egipat: Povijest , književnost i umjetnost drevnih egipćana*; Školska knjiga, 2002.g., Zagreb, str. 235.

¹⁰ <http://www.ancientegypt.co.uk/mummies/home.html>

¹¹ <http://www.starapovijest.eu/egipatske-grobnice/>

bile ukrašene mnogim ilustracijama, primjerice: prikazima pokojnika za posljednjim obrokom, aktivnosti imanja i sela te obilne prinose potrebne za opstanak duše. Postoji posebna kategorija drevnih Egipatskih pogrebnih tekstova u kojima se objašnjavaju svrhe pogrebnih običaja. Građani nižih slojeva društva koristili su obične oblike grobne umjetnosti poput raznih figurica, skarabeja, Knjige mrtvih, glinenih modela i sl.¹²

Svaki je likovni prizor u grobnicama predstavljao radnje iz svakodnevnog života. Prikazivali su se i u obliku statua. Iako je to umjetnost grobova, nipošto nije tužna ili mračna, naprotiv ona upravo slavi život. Na neki način pokušava se predočiti pojam vječnosti zagrobnog života. Upravo zbog toga koriste se materijali koji su se smatrali čvrstim i otpornim na vanjske utjecaje poput granita, tvrdog vapnenca, alabastera, porfira, diorita i tome slično.¹³

Slika 2: Prikaz pogrebnog običaja

2.5 Tutankamonova grobnica

Tutankamon je sin Enkatona i njegove druge žene Kije. Nakon smrti oca, preuzima tron i započinje svoju kratku vladavinu. Iako rođen u Amarni, po početku vladavine, seli natrag u Tebu i vraća stari religijski svjetonazor. Stari hramovi su se ponovo

¹² <http://www.crystalinks.com/egyptafterlife.html>

¹³ Skliar A.: *Najveće kulture svijeta: Egipat*, Extrade, 2005.g., Rijeka, str. 14.

izgradili, svećenicima je vraćena njihova moć, a Amon je ponovo bio vrhunsko božanstvo.¹⁴

Tutankamonovu grobnicu i njegovo blago otkrio je 1922.g arheolog Howard Carter. U predvorju grobnice nađena su neizmjerena bogatstva. Svaki od predmeta bio je od plemenita drva, metala ili kamena. Stil unutrašnjeg ukrašavanja i dalje je pod utjecajem Amarne. Grobnica je sadržavala mnoštvo raznih umjetničkih predmeta.¹⁵

Slika 3 : Prikaz Tutankamona sa ženom Ankhesenpaaten

Bez grobnice ili „Vječnog doma za mrtve“, mumifikacije i pravilno odrađenih smrtnih rituala, Tutankamon ne bi mogao obaviti potrebno putovanje ka vječnom životu – mjestu potpunog blaženstva, radosti i mira. Ne bi mogao ostvariti savršeno postojanje, ideal u koji se tada vjerovalo.¹⁶

¹⁴ <http://www.ancient.eu/Tutankhamun/>

¹⁵ Skliar A.: *Najveće kulture svijeta: Egipat*; Extrade, 2005.g., Rijeka, str. 110., 111.

¹⁶ <http://www.historyembalmed.org/tomb-of-king-tut/purpose-of-king-tuts-tomb.htm>

3. RELIGIJSKI OBREDI

Središte svakog egipatskog naselja bio je hram, koji je uz svoju vjersku funkciju imalo i funkciju gradske vijećnice, škole, knjižnice i bolnice. Hramovi su imali i unutrašnji sveti dio hrama gdje su pristup imali samo svećenici, čija je uloga bila služiti bogovima. U tim su se svetim dijelovima hrama držali posvećeni kipovi. Predstavnicima bogova na zemlji su bili kraljevi, pa samim time i vrhovni svećenici hrama, međutim, zbog velikog broja hramova, kraljevi su svoje dužnosti prenašali na glavne svećenika svakog hrama. Ispod glavnog svećenika djelovao je cijeli niz drugih nižih svećenika. Živjeli su u malim zajednicama vrlo blizu hrama. Budući da su svećenici morali biti potpuno čisti, svaki drugi dan su morali brijati tijelo, kupati se dva puta po danu i po noći i nositi samo čiste lanene halje.¹⁷

Poštujući precizne propisane rituale, svećenici su svakodnevno prinosili žrtve bogovima u obliku hrane, vina, mirisa, cvijeća i sl. Naime, vjerovali su kako se jedino stalnim održavanjem božanske nazočnosti unutar hrama mogao osigurati kozmički red nad zbrkom i kaosom koji djeluju van hramova. Proces svetkovanja sastojao se od vrhovnog svećenika koji bi ušao u hram te pomazao čelo božanstva svetim uljima i donio mu poklone. Između ostalog, donosio se i tamjan koji je imao izuzetnu važnost, toliku da su ga čak proizvodili u hramovima gdje su zapisivali popise aromatičnih sastojaka.¹⁸

Svake godine održavalo bi se i oko pedeset javnih svetkovina kojima su imali pristup svi. Od 365 dana koje su imali, pet je bilo posvećeno rođendanima Ozirisa, Izide, Horusa, Seta i Neftis. Od drugih svetkovina važno je spomenuti slavljenje božice Hator, te svetkovinu Opet u Tebi gdje je sveti prikaz boga Amona nošen uzvodno iz hrama u Karnaku u hram u Luxoru.¹⁹

---

¹⁷ Fletcher J.: *Drevni egipat: Velike civilizacije, život, mit i umjetnost*; 24 Sata, 1999.g., Zagreb, str. 102.

¹⁸ Ibid str 104

¹⁹ Ibid str 105

3.1 Magija i čini

Magiju je zasigurno teško odvojiti od egipatske religije. Vjerovali su kako je svijet oko sebe moguće promijeniti usmjeravanjem nevidljivih sila, stoga ne čudi da su čarobnjaci bili jednako važni kao i svećenici ili doktori. Službeni vjerski obredi podrazumijevali su svakodnevne magijske rituale. „Knjiga o zadovoljavanju Sekmet“, „Formule za suzbijanje zlog oka“ i „Knjiga o hvatanju neprijatelja“ samo su neke od knjiga koje su sadržavale čarolije.²⁰

Egipćani su koristili magiju i čini za mnoge različite stvari, ali najčešće za zaštitu od demona, ljutih bogova, pa čak i drugih ljudi koji su koristili magiju protiv njih. Također koristile su se i u medicinske svrhe, primjerice kod poroda gdje se zazivala božica Hator ili uz uporabu lijekova i ostalih medicinskih pomagala. Važno je istaknuti kako se magija koristila i pri prelasku pokojnika u drugi svijet.²¹

Najpoznatiji zaštitnički simboli su Sa, Horusovo oko, Uraeus, skarabej i sl.

Slika 4 : Horusovo oko

²⁰ Fletcher J.: *Drevni egipat: Velike civilizacije, život, mit i umjetnost*; 24 Sata, 1999.g., Zagreb, str. 114.

²¹ <http://www.experience-ancient-egypt.com/egyptian-religion-mythology/egyptian-magic-and-ritual>

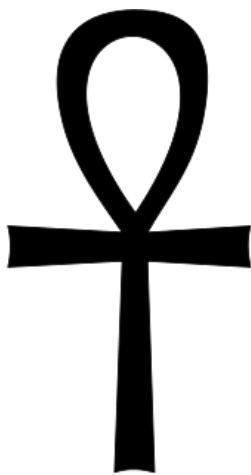
3.2 Ankh

Ankh je simbol kojeg je svakako važno spomenuti, pojavljuje se na mnogim religijskim prikazima; koristili su ga bogovi, ali i faraoni.

Ankh je egipatski hijeroglif koji znači život. Egipatski bogovi su često bili prikazivani kako ga drže za petlju ili po jednog u svakoj ruci prekriženim preko prsiju. Simbol je također poznat i kao egipatski križ, ili križ s ručkom. Ankh se često pojavljuje u grobnicama, predstavljajući božanstva zagrobnog života.²²

Često se nosio kao amajlija, za sreću, bilo sam ili zajedno s druga dva hijeroglifa što su značila zdravlje i snagu. Često su se izrađivala ogledala u obliku ankha.²³

On se također povezivao sa životom poslije smrti. Mrtvi su se ponekad nazivali i terminom „ankhu“, a sarkofazi su bili poznati i kao "neb-ankh" što je značilo posjednik života.²⁴

Slika 5 : Ankh

Mnogi reljefi u hramovima prikazuju ilustracije na kojima bogovi nude ankh kraljevima. To označava simbol davanja vječnog života kraljevima. Slike ankha bile su posvuda. Tako postoji jedna slika na kojoj božica Hator drži Nefertari ankh pod nosom, na drugoj bog Horus predaje ankh jednom faraonu. S duhovnog stajališta,

²² <http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Ankh>

²³ ibid

²⁴ <http://www.ancientegyptonline.co.uk/ankh.html>

ankh je predstavljao ključ skrivenog znanja. Petlja simbolizira vječnu dušu jer nema početka ni kraja, a križ predstavlja smrt, stoga je ankh također ključ otkrivanja tajne života i smrti.²⁵

Slika 6 : Hator daje ankh Nefertari

Slika 7 : Horus daje ankh jednom faraonu

---

²⁵ <http://goodlucksymbols.com/ankh/>

4. VJEROVANJE U ZAGROBNI ŽIVOT

Vjeronanje u život poslije smrti velik je i važan dio egipatske kulture. Jedna od funkcija religije u Egiptu je upravo i priprema za zagrobni život.

Naime, Egipćani su vjerovali da je ovozemaljski život samo dio puta koji moraju prijeći prije nego zakorače u vječni život poslije smrti.

Očekivalo se da se čovjek, tijekom svog života na zemlji, pridržava načela Ma'at, što je značilo sklad. Smatralo se kako nečiji postupci ne utječu samo na život tog pojedinca, već i na živote drugih te i samo funkcioniranje svemira. Također, vjerovalo se da su bogovi željeli da ljudi žive ovisni jedni o drugima kako bi održali ravnotežu života, te bili sretni i zadovoljni. Na taj su način bogovi mogli bolje obavljati svoje zadatke. Poštivanjem načela božice Ma'at, prikazane kako drži bijelo pero istine, čovjek je bio povezan s bogovima i silama svijetla protiv tame i kaosa. Time si je osigurao dobrodošlicu u Dvoranu Istine te blagu presudu Ozirisa, gospodara mrtvih.²⁶

Vjerovalo se da ako se nad mrtvacem obavi ritual jednak onome nad Ozirisom, pokojnik oživi na zagrobnom životu koji je sličan onom životu koji je vodio dok je bio živ. Zbog toga su se u grobnici postavljale razne stvari, primjerice, hrana, piće, pribor, odjeća, i sl.

Egipćani su vjerovali u tzv. drugi svijet (Duat ili Amenti) koji se prikazivao na dva načina. Jedan način opisuje taj svijet kao kopiju ovog svijeta u kojem se oru njive, žanje žito, slavi, pije pivo i odlazi u lov na ptice. Drugi način tumačenja tog svijeta je potpuno odvajanje od svega poznatog, uzlet do zvijezda u kojem obitavaju bogovi.²⁷

Također, važno je spomenuti da se u počecima drevnog Egipta smatralo da samo kraljevi mogu pristupiti zagrobnom životu, tek se nešto kasnije u povijesti omogućilo da svaki pokojnik ima pravo na isti.²⁸

---

²⁶ http://www.ancient.eu/Egyptian_Religion/

²⁷ Uranić, I.: *Stari Egipat : Povijest , književnost i umjetnost drevnih egipćana*; Školska knjiga,2002.g Zagreb, str. 229.

²⁸ ibid

Slika 8 : Božica Ma'at

4.1 Priprema za zagrobni život

Egipćanima je smrt predstavljala tek početak priprema za vječni život.

Prema vjerovanju Egipćana, konzerviranje tijela – mumificiranje je bilo ključno za nastavak života nakon smrti.²⁹

Mumificiranje je postupak kojim se tijelo konzervira, a njegov cilj je oslobađanje onih elemenata duše koji će preživjeti smrt tijela. Postupak mumifikacije sastojao se u odstranjivanju lako razgradivih unutarnjih organa i konzervaciji tijela koje bi tako bilo trajnije očuvano.³⁰

U najranijem razdoblju povijesti Egipćani su svoje umrle pokapali u jamama u pijesku. Vlaga i suhi pijesak bi osušili tijelo vrlo brzo, čineći time tijelo „prirodnim“ mumijama. Kasnije su pokojnike pokapali u grobnicama, štiteći ih na taj način od divljih životinja. Međutim, ubrzo su primjetili da se tijela položena u grobnice raspadaju jer nisu izložena prijašnjim suhim uvjetima pustinje. S vremenom su razvili

²⁹ Fletcher J.: *Drevni egipat: Velike civilizacije, život, mit i umjetnost*; 24 Sata, 1999.g., Zagreb, str. 124.

³⁰ Uranić, I.: *Stari Egipat : Povijest , književnost i umjetnost drevnih egipćana*; Školska knjiga,2002.g Zagreb, str. 229.

metodu konzerviranja tijela što je uključivalo balzamiranje tijela pokojnika i umatanje u lanene zavoje, proces koji danas nazivamo mumificiranje.³¹

Proces mumificiranja je trajao oko sedamdeset dana. Uklanjali su se svi unutarnji organi osim srca i bubrega te se konzervirali odvojeno u posudama koje nazivamo kanopama. Tijelo iz kojeg je izvađena utroba se sušilo a potom pralo i čistilo. Mjesto reza se šivalo, koža se mazala raznim smolama, uljima i začinima te se tijelo na posljetku motalo u lanene zavoje, baš kao što to nalaže Knjiga mrtvih. Između zavoja su se umetali zaštitni talismani, a za to vrijeme je svećenik izgovarao magične riječi kako bi aktivirao moć talismana. Nakon sedamdeset dana, pripremljenom se tijelu dodavala posmrtna maska na kojoj je prikazan kao mlad čovjek, te se polagalo u kovčeg. Na taj je način tijelo bilo spremno za pogrebni obred uz svećenika, plesača „muu“, žalobnika i slugu koji su nosili svu potrebnu posmrtnu opremu. Slijedila je ceremonija „otvaranja usta“ koja je bila ključna za oživljavanje duše pokojnika.³²

Nakon tog procesa, mumija je ostavljena da počiva u svojoj grobnici okružena raznim posmrtnim predmetima od stvari korištenih svakodnevno do onih posebno izrađenih za pogreb kao što su Knjiga mrtvih i slični pogrebni tekstovi. Nakon što pogreb završi, pokojnik kreće u podzemni svijet gdje dolazi na sud pred Ozirisom, gospodarom mrtvih.³³

Slika 9 : Anubis, bog balzamiranja

³¹ <http://www.ancientegypt.co.uk/mummies/home.html>

³² Fletcher J.: *Drevni egiptat: Velike civilizacije, život, mit i umjetnost*; 24 Sata, 1999.g., Zagreb, str. 124. – 126.

³³ *Ibid* str. 127.

4.2 Knjiga mrtvih

Knjiga mrtvih je kolekcija pogrebnih tekstova sastavljenih od uroka, magičnih formula, smještena u grobnicama. Vjerovalo se da pokojnika štite u slijedećem životu.³⁴

Pisane na papirusu, često su bile bogato ilustrirane. Mnogi su odlomci tekstova preuzeti iz Tekstova piramida i Tekstova sarkofaga. Također, Knjige mrtvih su sadržavale prizore različitih aspekata Podzemnog svijeta, primjerice borbu i pobjedu nad demonima, vaganje duše i negativno priznanje.³⁵

Najpoznatije poglavlje Knjige mrtvih je svakako poglavlje 125. U njemu se opisuje „sudbena dvorana“ gdje suđenju mrtvoj osobi presjeda Oziris, gospodar Podzemnog svijeta a pomaže mu božica pravde i istine Ma'at, čiji je zadatak bio da pazi da sve bude provedeno prema zakonu čitavog Univerzuma. Nakon što bi pokojnik ušao u dvoranu, obraćao bi se svakom od četrdeset i dvaju sudaca te pobijati pojedine grijeha poput ubojstva, razbojstva, laganja, nasilnosti, itd. Ovaj proces još se naziva i „negativnim priznanjem“ jer se od pokojnika tražilo da pobija svoje grijeha bez da navodi dobra djela koja je počinio tijekom svog života. Zatim se na jednu stranu velike vage stavlja srce pokojnika, a na drugu pero božice Ma'at, što je simbol za pravdu. Brigu o vaganju vodio je bog Anubis, a bog Thot je bio zadužen za zapisivanje presude. Ukoliko pokojnik nije uspio izjednačiti svoje srce sa perom božice Ma'at, čudovište Ammit bi ga progutalo. Međutim, unatoč suđenju, Knjiga mrtvih je predviđala siguran prolazak kroz vaganje srca.³⁶

---

³⁴ <https://www.britannica.com/topic/Book-of-the-Dead-ancient-Egyptian-text>

³⁵ Massey, G.: *Egipatska knjiga mrtvih: Misteriji Amente*; CID- NOVA, 2008., Zagreb, str. 12.

³⁶ Ibid str.16.

Slika 10 : Dio iz Knjige mrtvih

5. MITOLOGIJA

Mitologija (mito- + -logija), sustavno proučavanje mitova, njihova sadržaja, oblika, značenja i postanka.³⁷

Egipatska religija temelji se na mitovima. Vjerovanje u neobične sile, magiju, priče koje su se prenosile usmenom predajom s koljena na koljeno, te razne legende stvaraju okvir za svakodnevni život drevnog Egipta. Egipćani su čvrsto vjerovali u istinitost legendi pa ih samim time i prenosili svojim budućim naraštajima.

Egipatska mitologija zasniva se na kozmogenezi - stvaranju svijeta.³⁸ Često su mitovi imali više različitih verzija istog događaja. Također, svi su egipatski mitovi temeljeni na motivima iz prirode.

Jedni od najvažnijih mitova su mit o postanku svijeta, te mit o Ozirisu koji će biti obrađeni detaljnije u ovom radu.

5.1 Mit o postanku svijeta

Kao što je već i spomenuto, Egipćanima su religija i mitovi bili dio svakodnevnog života, pa stoga nije iznenađujuća činjenica da su stvorili mit o postanku svijeta.

Najpoznatiji mit o stvaranju svijeta dolazi od heliopskih svećenika u dokumentu „Tekstovi piramida.“

Svijet je nastao djelovanjem bogova, što je na različite načine opisano u mitovima o stvaranju. Često su ti mitovi naizgled vrlo proturječne verzije ideje o nastanku svijeta.³⁹

Proces stvaranja svijeta započinje izranjanjem Atuma, boga grada Heliopolisa, iz kaotičnih voda Nuna. Postoje dvije mogućnosti. Jedna je da je Atum stvorio sam sebe, a druga je da je bio Nunovo dijete. Nije našao mjesto gdje bi mogao stati, pa je

---

³⁷ <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41255>

³⁸ <http://www.amz.hr/naslovnica/egiptologija/mitologija/mitologija.aspx>

³⁹ Uranić, I.: *Ozirisova zemlja: Egipatska mitologija i njeni odjeci na Zapadu*; Školska knjiga, 2005., Zagreb, str 34.

napravio brežuljak na čijem se vrhu kasnije nalazio heliopolski hram. Atuma se poistovjećivalo sa bogom sunca Ra, pa se taj događaj tumačio i kao dolazak svijetla koje je rastjeralo kaos i tamu Nuna. Zatim je uslijedilo stvaranje drugih bogova, a to je učinio upravo Atum. Smatrali su ga za dvospolnog boga i nazivali ga „Veliko on-ona“ koje je u mogućnosti stvarati druga bića, pa je tako Atum rodio svog sina Šua, ispljuvavši ga, a kćer Tefnut izbljuvavši ju. Tim su činom Atumova djeca postala prikladna božanstva za nastavak stvaralačkog ciklusa. Jednom su se zgodom Šu i Tefnet odvojili od svog oca Atuma, a kad su se ponovo ujedinili, Atum je plakao od sreće, a iz njegovih su suza niknuli ljudi. Nakon povrata svoje djece, Atum je napustio Nunove vode, spreman da stvara svijet. Šu i Tefnet su rodili Geba, boga zemlje i njegovu ženu i sestru Nut, božicu neba. Geb i Nut su rodili četvero djece : Izidu, Ozirisa, Neftisa i Seta.⁴⁰

Ta je priča postala temelj tradicijske egipatske religije koju su ustanovili heliopolski svećenici.

5.2 Mit o Ozirisu

Mit o Ozirisu temelj je egipatske vjere no i jedan je od najpoznatijih mitova uopće.

Zbog daleke prošlosti te mnogo godina koje su prošle od nastanka ovog mita, postoji mnogo verzija pa je i samim time teško utvrditi koji je istinit. No, poanta je svima ista.

Oziris je bio najljepši mladić u cijelom Egiptu. Njegov brat Set bio je iznimno ljubomoran na njega te ga je odlučio ubiti. Bacio je njegovo tijelo u rijeku kako ga nitko ne bi pronašao. Kad je Oziris nestao, svi su bogovi žalovali za njim.

Izida, njegova sestra i žena, pronalazi Ozirisovo tijelo te ga odluči sakriti kako ne bi ponovo nestao. Set, nezadovoljan time, nalazi tijelo te ga raskomada na komade koje pobaca svugdje po Egiptu. Izida ponovo kreće u potragu za dijelovima Ozirisova tijela. Pomaže joj bog-čagalj Anubis (inače prema Plutarhu on je Ozirisov sin s

---

⁴⁰ Irons, V.: *Egipatska mitologija; Otokar Keršovani*, 1985.g., Opatija, str. 21.

Neftis), a na mjestima gdje nalaze dijelove Ozirisa Izida utemeljuje svetišta. Prema ovome mitu sva su egipatska svetišta u biti Ozirisove grobnice.⁴¹

Našavši dijelove Ozirisova tijela, Izida ih uz pomoć sestre Neftis i magičnih moći ponovo sastavlja te maže tijelo pomastima. Na taj način Oziris je uskrsnuo. Posthumno je začela sina sa Ozirisom i nakon nekog vremena rađa se Horus kojeg Izida skriva od Seta. Kada je Horus odrastao, odlučio je osvetiti svoga oca i ubiti Seta. U toj borbi Horus gubi oko, ali uspije kastrirati Seta. U Velikoj dvorani sudišta sastali su se božanski suci kako bi odlučili na koji način dalje podijeliti kraljevstvo. Thoth, bog s Ibisovom glavom je branio Ozirisa i suci su presudili u korist Ozirisa. Oprošteni su mi grijesi i vraćen je u život, ne kao živi kralj, već kao kralj i sudac mrtvima u podzemnom svijetu.⁴²

Horus je naslijedio svog oca i postao kralj, Thoth mu je nadomjestio izbijeno oko, dok je Set zauvijek obeščašćen.

Slika 11 : Ozirisova bista

⁴¹ Uranić, I.: *Ozirisova zemlja: Egipatska mitologija i njeni odjeci na Zapadu*; Školska knjiga, 2005., Zagreb, str. 83.

⁴² *Mitologija, Ilustrirana enciklopedija*; Mladinska knjiga; 1989.g., Zagreb, str. 106.

6. REFORMA AMENOFISA IV. / EKNATONA

Razdoblje Amarne predstavlja najkontroverznije doba drevnog Egipta. Naime, po prvi put je predstavljen novi svjetonazor koji je zahtijevao odbacivanje tradicionalnog politeizma, odnosno vjerovanje u više bogova.

Religija je predstavljala bitan faktor u životu Egipćana, a svećenici su uživali veliku moć, stoga nije čudno što je Eknatonova reforma izazvala veliku pobunu među stanovništvom. Njegova je reforma podrazumijevala, među ostalim i zatvaranje hramova, što je značilo da svećenici ostaju bez posla ali i svoje moći. Više se nije poštivalo mnogo bogova, te se nije obraćalo Ozirisu pred smrt kako bi ih vodio u zagrobni život, već se stanovništvo Egipta obraćalo kralju Eknatonu i njegovoj glavnoj ženi Nefertiti, u nadi da će se oni zauzeti za njih kod bogova i time im osigurati život i nakon smrti. Važno je istaknuti kako su takvo novo vjerovanje i običaje prihvatili samo oni na visokoj društvenoj ljestvici, no moguće je da je to bio samo privid. Stari se način vjerovanja nastavio među običnim ljudima, što znači da je na široj razini novi kult naišao na neuspjeh, jednostavno nije ostvario očekivani utjecaj.⁴³

Teško je procijeniti, vjerojatno zbog manjka informacija, je li Eknaton bio genije i vizionar onog doba ili samo buntovnik. Ono što znamo jest da je njegova reforma bila kratkog vijeka, trajala je tek 17 godina i umrla zajedno s njim, a Egipćani su osigurali da se svaki dokaz o njegovom postojanju i njegovom radu, izbriše iz povijesti.⁴⁴

---

⁴³ <http://www.crystalinks.com/akhenaten.html>

⁴⁴ Ibid

6.1 Amenofis IV ili Eknaton

Amenofis IV. bio je faraon koji je vladao Novim Kraljevstvom u drevnom Egiptu. Bio je sin kralja Amenofisa III. i njegove glavne žene, kraljice Teje koja nije bila kraljevske krvi.⁴⁵

Živio je sa svojom obitelji u velikom religioznom centru, Tebi, gradu boga Amona.

Svi pokazatelji ukazuju na to da je Amenofis IV. bio odbačeno dijete. Nikada se ne pojavljuje na obiteljskim portretima a isto tako nikada nije pohađao javne događaje ili primao počasti. Činilo se kako ga je bog Amon odbacio. Ipak, majka Teja ga je favorizirala.

Amenofis III. vodio je dugu vladavinu dobrih i diplomatskih odnosa sa susjedima, što je Egiptu osiguralo moć i sigurnost.

U to su se vrijeme štovali tradicionalni bogovi bazirani na elementima majke prirode. Vrhovno božanstvo bilo je Amon Ra, spoj kulta Amona i boga sunca Ra.⁴⁶

Nakon očeve smrti, Amenofis IV., uzima Nefertiti za glavnu ženu te nastavlja očevu vladavinu. Mnogo zapisa ukazuje na suvladavinu oca i sina koja je, pretpostavlja se, trajala između jedne i dvanaest godina. Šeste godine svoje vladavine, Amenofis IV. (onaj koji se sviđa Amonu) mijenja ime u Eknaton (onaj koji se sviđa Atonu) i odbacuje bogove iz Tebe. Smatrao je kako to ionako nisu njegovi bogovi, budući da su ga oni odbacili kao dijete.⁴⁷

No, nije promijenio samo svoje ime. Naime, te iste godine provodi vjersku reformu. Drastično mijenja religijske temelje. Odbacuje boga Amona kao vrhovnog boga, te uvodi vjerovanje u samo jedno vrhovno božanstvo, boga Atona.

Odlučuje napustiti sve veze s dotadašnjim bogovima i vjerom, te seli iz Tebe u novi grad koji daje izgraditi, Amarnu. Njegova vizija bila je monoteizam, odnosno vjera u samo jednog boga.⁴⁸

---

⁴⁵<http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3446400012.html>

⁴⁶<http://www.newworldencyclopedia.org/p/index.php?title=Akhenaten&oldid=994114>

⁴⁷<http://www.crystalinks.com/akhenaten.html>

⁴⁸<http://www.ancient.eu/Akhenaten>

6.2 Grad Amarna

Ekhnaton je preko noći promijenio dvije tisuće godina dugu religijsku tradiciju Egipta i na taj način postao jedna zaista osobita ličnost u povijesti zemlje. Prvi put u povijesti Egipta, postojao je samo jedan bog.

Imao je viziju sunčevog diska između dvije planine. Smatrao je da ga je bog na taj način upućivao na promjene koje je potrebno poduzeti, primjerice da podigne grad između dvije planine.

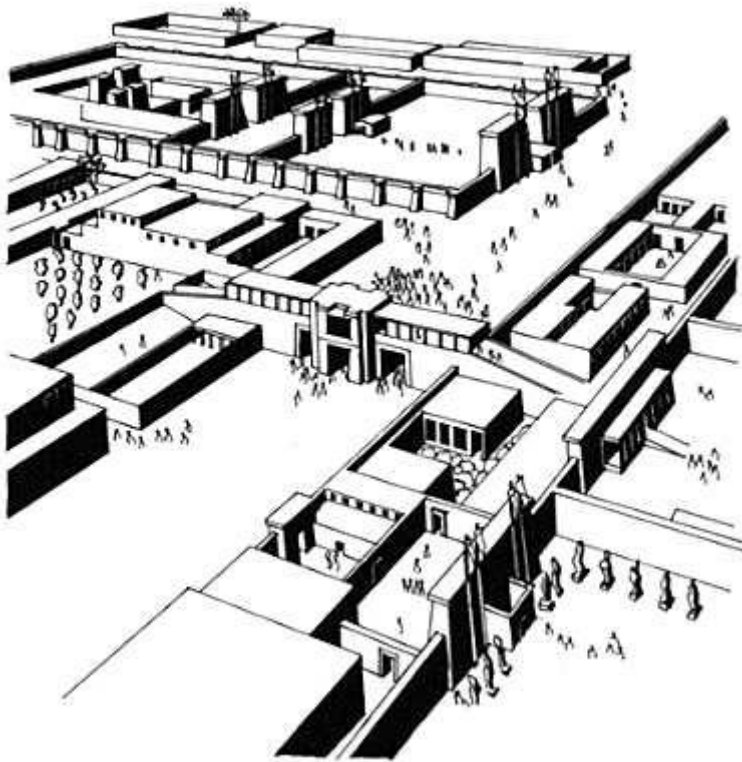
Odabrao je nenaseljeno mjesto u pustinji te tu počeo sa izgradnjom novog grada i novih hramova.⁴⁹

Grad je djelovao impresivno. Jezgra grada bila je kraljevska palača, lagane i zračne izvedbe, s mnogo stupovlja i privlačnih dvorišta. Sve su građevine bile nanizane po strogome, službenom redosljedu. Sukladno dostojanstvu i položaju, oko kraljeve palače nizale su se kuće plemenitih velikodostojnika, dvorjana i činovnika, vidljivo odvojeno od gornjega građanskog sloja i gotovo nedostupno običnome pučanstvu.⁵⁰

---

⁴⁹ <http://www.crystalinks.com/akhenaten.html>

⁵⁰ Vandenberg, P.: *Kolijevka na Nilu: Enhaton, Nefertiti i njihovo doba*; A3 data, 2000.g., Zagreb, str. 31.

Slika 12 : Idealni prikaz Eknatovog grada Amarne

6.3 Eknatonov kraj

Eknaton je nastavio živjeti u Amarni i iluziji koju je kreirao sljedećih desetak godina, dok su se uvjeti u ostatku Egipta sve više pogoršavali. Ostao je izoliran i oglušio se na sve probleme. Smatra se da je oko trinaeste godine njegove vladavine, Nefertiti nestala i najvjerojatnije umrla. Uslijedile su smrti njegove druge žene, te naposljetku i njegove kćeri što je kralja Eknatona dovelo u stanje usamljenosti i depresije.⁵¹

Oko 1332.g. pr. Kr. Eknaton umire, a okolnosti njegove smrti nikad nisu razjašnjene. Eknatona je naslijedio njegov sin Tutankhamon, koji je tada imao samo 8 godina što je mladom kralju osiguralo nadimak „dječak kralj“. Oženio je jednu od očevih kćeri te odselio od oca i ponovo ustanovio staru religiju i vjerovanja.⁵²

⁵¹ <http://www.crystalinks.com/akhenaten.html>

⁵² <http://www.biography.com/people/king-tut-9512446#synopsis>

Slika 13 : Kip Eknatona

7. EGIPATSKA RELIGIJA DO DANAS

Egipatska religija je u svom izvornom obliku poštivanja više bogova, odnosno politeizma, prestala djelovati kao takva nakon uvođenja kršćanstva kao službene religije Rimskog Carstva.⁵³

Odmah na početku vladavine Rimskog Carstva, nije se puno promijenila religiozna situacija u Egiptu. No, s vremenom polako je slabila moć svećenstva. Marko Evanđelist je uveo kršćanstvo u Egipat 33.g.n.e. Neočekivano je dobro prihvaćeno od strane egipatskog naroda vjerojatno zbog velikih sličnosti između drevne religije Egipta i kršćanstva u to doba. Do 200.g.n.e. Aleksandrija je bila poznata kao jedan od glavnih središta kršćanstva. Također se smatra kako su Nicejsko vjerovanje, pustinjski oci te monaštvo produkt egipatskog kršćanstva.⁵⁴

Arapskim osvajanjima Egipat je ušao u sferu islamske kulture, negdje oko 7.st. Danas u Egiptu prevladava Islam. Od gotovo 89 milijuna stanovnika, oko 90% stanovništva su muslimani. Kopti, protestanti i katolici čine ostalih desetak posto. Tek se 0,5% stanovništva izjasnilo nereligioznom.⁵⁵

---

⁵³ Uranić, I.: *Ozirisova zemlja: Egipatska mitologija i njeni odjeci na Zapadu*, Školska knjiga, 2005., Zagreb, str. 211.

⁵⁴ <http://www.ancient-egypt-online.com/romans.html>

⁵⁵ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=17157>

8. ZAKLJUČAK

Egipatska religija jedna je od najmisterioznijih religija. Puna je kontradiktornosti i nelogičnosti. Egipćanima logika nikad nije predstavljala važnost kad je u pitanju religija, bazirali su se na povijesnim pričama i legendama.

Vjerovali su da bogovi moraju biti zadovoljeni i sretni, pa su im često prinosili darove i žrtve u obliku najbolje hrane, vina, cvijeća i sl. Kraljevi su predstavljali posrednike između bogova i ljudi te su upravljali hramovima, impresivnim građevinama koje su bile izgrađene u čast mnogobrojnih bogova. Tim hramovima su mogli pristupati samo kraljevi ili svećenici, a običnim seljacima pristup nije bio dozvoljen.

Egipćani su imali posebne obrede kod zakapanja svojim umrlih. Konzervirali bi tijela posebnim tehnikama jer su vjerovali da tijelo treba biti zaštićeno i očuvano te da mora imati mnogo hrane, pića i sav potreban alat kako bi u drugom životu živio sretno i zadovoljno.

Mnoge stvari do danas nisu istražene u potpunosti, stoga je vrlo teško sa sigurnošću reći što je istina a što ne, to jest što se zaista dogodilo a što je samo legenda. U svakom slučaju, religija Egipta i dandanas fascinira mnogobrojne znanstvenike, a njen utjecaj vidljiv je u umjetnosti i danas.

9. POPIS LITERATURE

1. Fletcher J., 1999.: *Drevni egipat: Velike civilizacije, život, mit i umjetnost*; 24 Sata, Zagreb
2. Irons, V., 1985.: *Egipatska mitologija; Otokar Keršovani*, Opatija
3. Massey, G., 2008.: *Egipatska knjiga mrtvih: Misteriji Amente*; CID- NOVA, Zagreb
4. *Mitologija, Ilustrirana enciklopedija*; Mladinska knjiga; 1989.g., Zagreb
5. *Religije svijeta, Enciklopedijski priručnik*, Kršćanska sadašnjost i Grafički zavod, 1987., Zagreb,
6. Skliar A., 2005.: *Najveće kulture svijeta: Egipat*; Extrade, Rijeka
7. Uranić, I., 2005.: *Ozirisova zemlja: Egipatska mitologija i njeni odjeci na Zapadu*; Školska knjiga, Zagreb
8. Uranić, I., 2002.: *Stari Egipat : Povijest , književnost i umjetnost drevnih egipćana*; Školska knjiga, Zagreb
9. Vandenberg, P., 2002.: *Kolijevka na Nilu: Enhaton, Nefertiti i njihovo doba*; A3 data, Zagreb

Internet literatura :

1. <http://www.amz.hr/naslovnica/egiptologija/mitologija/mitologija.aspx>, preuzeto 15. 9. 2016.
2. <http://www.ancient.eu/Akhenaten>, preuzeto 14. 9. 2016.
3. http://www.ancient.eu/Egyptian_Religion/, preuzeto 15. 9. 2016.
4. <http://www.ancient.eu/Tutankhamun/>, preuzeto 15. 9. 2016.
5. <http://www.ancientegyptonline.co.uk/ankh.html>, preuzeto 14. 9. 2016.
6. <http://www.ancientegypt.co.uk/mummies/home.html>, preuzeto 15. 9. 2016.
7. <http://www.ancient-egypt-online.com/romans.html>, preuzeto 15. 9. 2016.
8. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=17157>, preuzeto 14. 9. 2016.
9. <http://www.biography.com/people/king-tut-9512446#synopsis>, preuzeto 14. 9. 2016.
10. <http://www.crystalinks.com/akhenaten.html>, preuzeto 14. 9. 2016.

11. <http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3446400012.html>, preuzeto 15. 9. 2016.
12. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=34544>, preuzeto 15. 9. 2016.
13. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=41255>, preuzeto 15. 9. 2016.
14. <http://www.experience-ancient-egypt.com/egyptian-religion-mythology/egyptian-magic-and-ritual>, preuzeto 14. 9. 2016.
15. <http://goodlucksymbols.com/ankh/>, preuzeto 15. 9. 2016.
16. <http://www.historyembalmed.org/tomb-of-king-tut/purpose-of-king-tuts-tomb.html>, preuzeto 15. 9. 2016.
17. <http://www.newworldencyclopedia.org/p/index.php?title=Akhenaten&oldid=994114>, preuzeto 15. 9. 2016.
18. <http://www.starapovijest.eu/egipatske-grobnice/>, preuzeto 15. 9. 2016.

10. POPIS ILUSTRACIJA

1. Prikaz boga Horusa,
<http://www.philvaz.com/apologetics/HorusFalcon2.jpg>, preuzeto 14. 9. 2016.
2. Pogrebni običaji,
<http://www.lost-civilizations.net/images/egypt/funerary.jpg>, preuzeto 15. 9. 2016.
3. Ilustracija Tutankamona sa ženom Ankhesenpaaten,
http://factsanddetails.com/media/2/20120211-Tutankhamun_and_his_wife.jpg, preuzeto 15. 9. 2016.
4. Horusovo oko,
<http://www.landofpyramids.org/images/golden-sons-of%20horus.jpg>, preuzeto 16. 9. 2016.
5. Ankh,
<http://www.tarot teachings.com/images/AnkhSymbol.jpg>, preuzeto 14. 9. 2016.
6. Hator daje ankh Nefertari,
<http://goodlucksymbols.com/wp-content/uploads/2014/09/Nefertari-receiving-ankh.png>, preuzeto 10. 9. 2016.
7. Horus daje ankh jednom faraonu,
<http://goodlucksymbols.com/wp-content/uploads/2014/09/Horus-and-pharaoh.png>, preuzeto 17. 9. 2016.
8. Božica Ma'at,
<http://www.animanukyan.com/wp-content/uploads/2016/03/10AncientEgyptianGoddessesbyPinealVisionJewelry.jpeg>, preuzeto 14.9. 2016.
9. Anubis,
<http://vignette4.wikia.nocookie.net/laracroft/images/0/0a/Anubis.jpg/revision/latest?cb=20110602173234>, preuzeto 10. 9. 2016.
10. Dio iz Knjige mrtvih,
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/30/PinedjemIIBookOfTheDead-BritishMuseum-August21-08.jpg>, 13.9. 2016.
11. Ozirisova bista,
<http://www.ancient.eu/uploads/images/display-775.jpg>, preuzeto 13. 9. 2016.

12. Ilustrirani prikaz Eknatovog grada Amarne,

<http://www.crystalinks.com/telelarmana.jpg>, 13. 9. 2016.

13. Eknaton,

<http://www.ancientegyptonline.co.uk/images/akhenaten.jpg>, preuzeto 10. 9. 2016.

11. SAŽETAK

Egipat je zasigurno najpoznatiji po svojim impresivnim građevinama, piramidama, ali svakako i po religiji i religijskim običajima. Nijedna druga država nije toliko pažnje pridodavala vjeri kao Egipat. Imali su velik broj božanstava koje su štovali, prinosili im žrtve i darove. Vjerovali su u zagrobni život, odnosno da duša nastavlja živjeti kada čovjek umre. No, da bi stigli do toga, morali su voditi harmonijski život, pomagati si međusobno i održavati bogove zadovoljnima. Imali su cijeli niz postupaka i rituala pri zakapanju pokojnika.

Puno su pažnje pridodavali smrti i pogrebnim običajima, grobnice su oslikavali raznim ilustracijama, najčešće motivima iz svakodnevnog života.

Konzervirali su, odnosno mumificirali tijela svojih pokojnika, a potom kraljeve zakapali u velike hramove, sa puno darova koje će ponijeti sa sobom na drugi svijet, dok je obično pučanstvo bilo pokapano na mjesnim grobljima.

Vjerojatno je još puno toga ostalo neotkriveno o životu starih Egipćana, no ono što se zasigurno može tvrditi jest to da su njegovali svoju tradiciju i običaje. Njihova je ostavština i sada, tisućama godina kasnije, velika i zapanjujuća.

12. SUMMARY

Egypt is certainly best known for its impressive buildings, pyramids, but also for its religion and religious customs. No other country paid so much attention to religion as Egypt did. They had a large number of deities that they worshiped and offered their sacrifices and gifts to. They believed in afterlife and that the soul lives on when the person dies. But to get to that, they had to keep a harmonic life, help each other and keep the gods happy. They had a whole series of procedures and rituals for burying the deceased. A lot of the attention was given to funeral customs, the tombs were painted with all sorts of different illustrations, mostly motifs from everyday life.

Bodies of their deceased were mummified; the kings were then buried in great temples, while the common people were usually buried at the local cemetery.

Probably much more remains undiscovered about the life of ancient Egyptians, but what certainly cannot be argued is that they respected their customs and faith. Their legacy, even now after thousands of years later, remains astonishing.